

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiune

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

INVITARE DE PRENUMERAȚIUNE

LA

„BISERICA și ȘCOLA.“

Foia bisericească școlastică, literară și economică.

Cu 1 Ianuarie stil vechiu 1900 deschidem abonament nou la „Biserica și Școla.“

Rugăm pre toți domnii abonați de până acum, cari doresc a avé foia noastră și pe viitoriu, se binevoiescă a trimite la „Tipografia diecesană“ prețul de prenumerațiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARIA:

PE UN AN 5 fl. — cr.
„ 1/2 „ 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMÂNIA ȘI STRĂINĂTATE:

PE UN AN 14 franci.
„ 1/2 „ 7 fr.

Sprizijinal moral și material, de care până acum s'a bucurat foia noastră, ne îndreptățește a spera, că și în viitoriu vom fi îmbrățișați de asemenea simpatii caldurese precum și de bunăvoința nestrămutată a On. Public cetitoriu.

Redacțiunea.

Pentru întărirea simțului religios-moral.

Ne aflăm pe pragul de a pune piciorul în veacul al 20-lea și puținii omeni au cugetat serios la o bilanță corectă și nepreocupată asupra stării absolute a omenimii din present.

Istoriograful veacului a XIX-lea are un lung răvaș de fapte mărețe menite de a promova sörtea

genului omenesc; dar pre de altă parte va trebui să înregistreze și o impunătoare falangă de factori, cari amenință omenimea din diferite puncte de vedere.

Adevărul acesta ni-l testifică o mulțime de martori nerăsturnabili. Cel mai îngrozitoriu document în această privință este statistica sinuciderilor și a omorurilor. Căutați prin întrégă istoria culturai omenimii și nu veți afla nici un secul — chiar nici la pagâni — carele se fie atât de bogat în atari fărădelegi, ca seculul al XIX-lea! Dar pre noi de altmintrea puțin ne privesce, cum și în ce chip se desvöltă lucrurile pre la alte popörö; ne döre însă mult, că atari fapte deși sporadice, se ivesc și se propagă și în sinul poporului nostru.

Scriitoriu acestui articlu își aduce bine aminte, cum înainte de asta cu 20—30 de ani un țöran simplu, decât își dedea vecinului său cuvântul, mai bine se prăpădia, decât să-și calce cuvântul dat. Astăzi însă și în punctul acesta precum și în alte privințe, fie din contactul prea mare al poporului nostru cu streinii, fie și din alte cause, se pare că poporul nostru prin unele părți a deviat dela linia de conduită și dela viața curat creștinăscă rămasă nouă ca scumpă moștenire dela înaintașii nostrii.

Avându-le acestea în vedere, trebuie să constatăm, că giganticele progrese culturale nu numai că nu paralisază efectul regreselor veacului muribund, ci din contra, din punct de vedere al simțului religios-moral, carele trebuie să fie considerat ca dătător de ton în desvöltarea culturală a omenimii, acele progrese nu sunt în stare să arete pre partea lor nici un diferențial de pozitiv.

De aici purcedând, avem datorință să nu rămânem indiferenți ci să căutăm balsame vindecătoare,

pentru reedificarea simțului religios-moral, și pentru d'a introduce în sinul poporului nostru o viață adevărat creștină, o viață basată pe doctrina s-tei evanghelii, și pe datinele și obiceiurile noastre bisericesti și naționale rămase din bătrâni.

Isvorul prim la care trebuie să ne îndreptăm și din care trebuie să-și câștige apă vie poporul nostru, fără îndoială este școla noastră poporală. Aceasta are să fie curată ca aurul, pentru-că numai atunci va fi curată și bătura ce dorim să o bem dintr'ênsa. Școla poporală confesională română trebuie să devină instituțiune de model și ceea-ce s'a omis în această privință până acum, fie din cauza mijloacelor insuficiente, fie din cauza împrejurărilor nefavorabile, sau din alte diferite cauze aceea, datorință avem să reperăm cu ori-ce preț. Nu este iertat să lăsăm școla să sufere nici dintr'un punct de vedere! Localitățile să fie sănătoase și bine-adjustate cu toate recvisitele de învățământ; ér pruncilor sêraci să li-sê dea haine și cărți ca și ei să pôta țină rost cu pruncii mai de bună-stare. Pre de altă parte avem să ne îngrijim și de sôrtea materială a învățătorilor, anume să-și primescă regulat modestele salarie, căci fără de a-le asigura învățătorilor viață tîcinită, de adevărat progres nu pôte fi vorba.

Considerând împregiurările între cari ne aflăm, să admitem că mai înainte amintitele recerințe ar fi încâtva realizate. *Spre a ajuta promovarea vieții religioase-morale, va trebui să fie presărat învățământul elementar cu mai multe exemple și asemănări luate din viața părinților bisericesci, seau și a altor ômeni mari din istoria bisericăscă și națională. Învățatoriul nostru să nu lase nefolosit nici un moment, ci de pretutîndenea, să caute motive, din cari pruncii să înțelegă dragostea nemărginită, ce o are Dumnezeu față de neamul omenesc, ca apoi de aici să-și câștige și copiii convingerea că tot omul este datoriu lui Dumnezeu cu mulțumită pentru nenumăratele binefaceri, ce le primesce dela Dênsul. Considerând mai departe, că pruncii apercipiéză ușor lucruri nouê și interesante, ér icônele imprimare în sufletul lor nu se șterg nici odată, — credem că ne-am apropia binișor de ținta dorită, decă am deprinde pruncii mai mult cu frecventarea sântei biserici. Dumineca și în toate sêrbătorile învățatoriul să-și țînă de sântă datorință a-și aduna elevii la școlă, a-i deprinde în una, seau două din cântările dălei și apoi a merge cu dênșii frumos și în ordine la s ta biserică, de câte ori se face serviciu divin.*

Deprîndu-sê pruncii cu s. biserică și auzînd în școlă dela învățatoriul lor că prin toate cunoscințele, ce li se împărtășesc, să preamăresce numele lui Dumnezeu, — *e cu neputință să nu sêdim în inimile pruncilor adevăratul simț religios-moral.*

Altuiți mititeii cu adevărată creștere creștină, eșind din școla cvotidiană, intră în cea de repetiție. Aici are ocaziune adevăratul învățatoriu să-i convingă și mai bine pre fiitorii cetățeni despre necesitatea de a iubi și premări pre Dumnezeu, căci foștii sêi elevi înțeleg acum și mai limpede bunătața ce o revarsă Dumnezeu preste ômeni.

O astfel de tinerime, crescută în spirit religios-moral, trecênd acum în povățuirea directă a preotului consciu de mărêța sa misiune, de sigur va deveni un popor ales, popor cu frica lui Dumnezeu, carele va sci apreția tot ce este bun și plăcut Creatiului și carele să va nisui de a umbla numai în calea Domnului, adecă pre căile bătute odinioră de fericirii noștri înaintași.

Învățatoriul.

O carte bună.

În unul din n-rii trecuți ai fôiei noastre am anunțat cetitorilor pe scurt aparițiunea unui valoros studiu apologetic datorit d-lui profesor dela facultatea teologică din Cernăuți Dr. Vasile Găina, intitulat *Teoria revelațiunii*.

D-nul Dr. Găina împarte întreg materialul referitor la această cestiune în 3 secțiuni, tractând în secțiunea I despre posibilitatea în a II despre necesitatea, ér în a III secțiune despre cunoscibilitatea revelațiunii.

Autorul începe lucrarea sa prin a ne da definițiunea revelațiunii și a ne arêta împărțirea ei, ne face cunoscuți cu contrarii revelațiunii și apoi trece la demonstrarea posibilității revelațiunii în genere, arêtând în mod convingător și temeinic, că D-șeu pôte învăța omenimea pe cale supranaturală, apoi că omul pôte primi aceste învățături, și că adevărurile religioase pot să fie revelate, omului de cătră D-șeu pe cale supranaturală. Spulberă apoi obiecțiunile ce să fac contra revelațiunii supranaturale în genere, arată posibilitatea revelațiunii mijlocite, și apoi documentéză într'un mod pe deplin convingător posibilitatea revelațiunii misteriiilor, cu atât mai mult, că atacările îndreptate contra revelațiunii divine devin mai vehemente când este vorba de adevărurile revelate de categoria acêsta.

Autorul arată că este absolut fals, de a privi nepriceperea modului de esistență ca causă pentru negarea esistenței. De a face dependent de posibili-

tatea sau imposibilitatea de a pricepe un proces, adevărul sau neadevărul.

Atunci ar pute să ni se ofere spectacolul delectătoriu, ca să respingă un om fără de ori și ce cultură rezultatele, la cari a ajuns un învățat după o muncă continuă și obositoare, cu observarea laconică, că ele nu s'adeverat, pentru-că el nu le pôte pricepe. Dacă i s'ar spune unui om de rînd cu un cerc mărginit de vederi, că sôrele stă locului, iar pămîntul se învîrte împrejurul lui cu o iuțelă nespusă și i s'ar mai istorisi încă ceva din astronomie, ce nu pricepe, atunci ar pute chiar să credă, că voiesce cine-va să-și bată joc de dinsul. Ce-ar dice însă un astronom, dacă ar declara așa un biet om fără știință, că el nu pricepe acêsta, că prin urmare așa ceva nu-i posibil? El ar pute să-i răspundă cu tot dreptul: Sutor ne ultra crepidam! Nu se pôte nega, ci trebuie mai vîrtos să se admită în mod consecvent, că pot esista și atari adevăruri mai înalte față de cari trebuie să observe și spiritul cel mai ager aceeași atitudine și să mărturisescă tot așa slăbiciunea sa, ca omul simplu fără de cultură științifică mai profundă față de rezultatele mai grele ale științei. Capabilitatea spiritului omenesc de a se cultiva într'o măsură foarte mare, deosebirea între un idiot și geniu, care conduce cu energie creatoare dezvoltarea unei generațiuni întregi pe căi nouă, arată acêsta în modul cel mai eclatant.

Autorul arată mai departe, că ori încătrău se învîrte omul dă de misterii. Newton a comparat pe patul morții întreaga lucrare a vieții sale cu aflarea câtorva scoici pe țermul mării, pecând oceanul adevărului a rămas necercetat. Natura a fost studiată mai ales în timpul mai nou cu multă sirguintă și energie și de sigur și cu mare succes. Misteriile ei au fost descoperite unul după altul. Unde domnia mai înainte nesciință și întunec, luminăză acuma lumina cunoșcerii.

Cu tôte acestea reprezentanți ai științelor naturale moderne, cari formăză decorea acestora, au recunoscut, deși cu inimă grea, că încercarea, de-a pătrunde misteriiile mai adânci ale naturii nu pôte duce la nici un rezultat. Greutățile, cari ni le ofere deja lumea anorganică, se'nmulțesc încă, dacă primim natura organică. Originea acesteia e pentru fisici un misteriu. Legile fisice pot să ne esplice lumea anorganică. În punctul însă, unde se ating amîndouă, pe limita îngustă între mörte și viêtă, încetăză înțelepciunea științelor naturale, ele nu ne pot da deslușire, un misteriu etern întinde vîlul său nepătrunsibil asupra acestei întrebări. Precum e originea vieții organice neesplicabilă, tot așa'i și încetarea ei în organisme deja esistente.

Causa, că ne provin în sfera naturii așa de multe lucruri neesplicabile și misterioase este aceea, că nu cunoșcem nemijlocit însași ființa unui obiect, ci numai aparițiunea, dela care facem apoi concluziune la ființa însași. Înzădar se vorbesce în present

asa de mult de-o știință exactă, care ar avé să opereze numai cu factori cu totul siguri și reali.

Numărul problemelor, de cari se pôte dice, că s'au rezolvate definitiv, e foarte mic. De-orece'i puterea de cunoșcere a omului mărginită în tôte direcțiunile, de-aceea trebuie să aibă fie-care știință defectele sale. O știință fără misterii e necunoscută. Cu atâta mai mult va trebui, se'nțelege de sine, să conție religiunea revelată misterii. Religiunea este după cum rezultă atît din numirea ei, cît și din ideea, ce a avut'o omenimea totdeauna despre dinsa, un raport reciproc între o ființă absolută, infinită și între alta mărginită, finită. O cunoșcere perfectă a ființei infinite nu pôte să aibă o ființă finită.

Evident, că revelațiunea, care ne dă deslușiri despre ființa divină, trebuie să conție numai de cît misterii, adecă atari învățături, cari nu se pot pricepe. De-a îndrepta revelațiunea după rațiune, de-a depărta adecă dintr'insa tôte acele ce nu se pot pricepe, este tot atâta ca și când ar voi cine-va să'ndrepte sôrele după un orariu vechiu de părete. Cine nu crede dintre lucrurile divine nemica, dice Leibnitz, decât ceea ce pôte măsura cu rațiunea sa, acela micșorăză ideea lui D-șeu. Misteriile revelațiunii nu formăză o obiecțiune contra realității ei, ci mai vîrtos o instanță în favorul ei. Dacă n'ar avé o religiune ce pretinde a fi revelată de D-șeu, misterii, ci ar presenta tôte adevărurile cu claritate și perspicuitate deplină, ar fi demonstrată prin acêsta falsitatea ei, deja eo ipso, pentru că n'ar oferi omului nemica, ce n'ar fi putut afla el prin întrebuintarea facultăților sale spirituale imanente, fără de-a avé lipsă de o revelațiune specială. Chiar un Raționalist ca Lessing, carele a intonat de altmintea din caleafară stimulul de cercetare al rațiunii a diș: „Dacă pôte și trebuie să existe o revelațiune, atunci ar trebui să se privescă mai vîrtos ca un argument pentru adevărul ei, decât ca o obiecțiune contra ei, dacă s'ar afla într'insa învățături cari întrec concepțiile noastre. Cine ar scôte tôte aceste afară din religiunea sa, acela n'ar avé în realitate nici o religiune; căci ce ar fi o revelațiune, care nu revelăză nimica?”

Dacă se pare, că aceste adevăruri contradic rațiunii, fiind-că nu se pot pricepe, apoi e acêsta contradicere părută mai vîrtos un argument pentru revelațiune decât contra ei. Căci de-orece întrec ele puterile de prestațiune ale rațiunii omenesci, de-aceea n'a putut ea să le producă. Efectul nu pôte fi mai mare decât cauza, acêsta'i un adevăr în decomun recunoscut. Ar fi neesplicabil, cum a putut rațiunea să se rēdice peste sine însași și să producă atari creațiuni, pe cari nu le pricepe acuma ea însași. Dacă ar voi cineva să le declare de produse abnorme ale unei fantasii bolnave, atunci ar trebui să fie declarată omenimea întregă, care a cređut intrinsele, de nebună. Cine ar voi să nege esistența misteriiilor în religiune, ar trebui să respingă și însași religiunea,

dacă ar purcede în mod consecvent. Atunci lipsesc, se'nțeleg de sine, ori-ce bază comună pentru o discutare științifică relativă la această întrebare.

Credința în misteriiile revelațiunii divine, adică primirea lor pe baza autorității divine, are o analogie în credința naturală din știință și viață, cu privire la principiile și faptele istorice. Dacă cercetăm toate terenele, pe cari își dezvoltă spiritul omenesc activitatea sa, aflăm așa de multe propozițiuni de credință quoad res non apparentes, încât cel ce crede în revelațiune nu trebuie să se rușineze de loc. Fără credință n'ar fi posibilă o comunitate spirituală nici între indiviđii singuriți, nici între generațiunile, cari își succed una alteia. Toți ne nascem în credință și trebuie să rămânem în credință, precum ne nascem în societate și rămânem într-nsa. Un om crede altuia, o societate crede alteia, și așa își întind indiviđii și generațiunile mâinile, se împreună într'olaltă, patrimoniul științelor și al artelor devine comun, creațiunile spiritului se susțin, cresc și se perfecționează și devin așa bun comun al omenimei întregi. Știința întregă se bazează în fundamentele sale ultime pe credință, întru cât se primesc principii anumite, cari nu se pot argumenta, ca adevărate și se iau ca punct de plecare pentru toate aplicările ulterioare. Chiar dacă ar face științele cât de mari progrese, va rămâne totuși adevărat ceea ce-a dis filosoful Leibnitz: „Din știința întregă a învățaților noștri sunt trei părți numai credință.“ Credința va rămâne totdeauna pétra de pe urmă a edificiului științei omenesci.

După ce au orul refrânge toate obiecțiunile contrariilor face următoarea reasumare: Toate atacurile îndreptate contra adevărului misteriiilor se pot respinge prin aceea, că se arată cu argumente raționale evidente originea lor divină, atacurile contra posibilității, că omul să primescă adevăruri ce nu le poate pricepe, prin aceea că s'arată numeroasele misterii în natură și în viața omului, cari pe lângă toate încordările cugetătorilor celor mai profunđi nu se pot înlătura, cu cari se operează însă cu toate acestea ca cu factori reali a căror obiectivitate nu se poate dubita, precum și prin aceea că se arată lumina, care o aruncă ele asupra unor fenomene din istoria omenimei și viața individului, cari ar trebui să rămâie de-alfeliu neexplicabile, pe lângă cari considerări mai vine apoi și împrejurarea, că'i imposibil, de-a arăta o contradicere, între dinsele și între adevărurile naturale.

Din conceptul religiunii documentează apoi necesitatea revelațiunii, pentru-că fără o manifestare din partea lui Dumnezeu nu se poate ridica omul la o comunitate de viață cu dănsul. Și aici cu argumente puternice istorice și pozitive arată autorul necesitatea revelațiunii, și combate apoi temeiaic toate obiecțiunile ce se fac contra ei.

Partea a treia tractează despre cunoscibilitatea revelațiunii pe baza criteriilor interne (negative și

pozitive) și externe (minunile și profețiile) și apoi tractează despre puterea demonstrativă a criteriilor revelațiunii divine în special și apoi în totalitatea lor.

Dând un scurt reasumat a celei mai recente scrieri a d-lui Dr. Găina constatăm, că prin această scriere literatura noastră teologică, și în special cea apologetică s'a îmbogățit cu o carte de valoare, cu o carte, care deși scrisă într'un mod științific, tractează cestiunile cele mai grele ușor, clar și pe deplin convingător. Mulți bărbați erudiți vorbesc prin această carte cu cetitorii, cu toate acestea într'ega lucrare pörtă timbrul originalității.

Nu voim să facem elogii persoanei, ci accentuăm vredniciile muncii, pentru-că tocmai în aceste timpuri când un scepticism periculos s'a infiltrat în unele pături a-le societății omenesci, — scrieri ca cea actuală a d-lui Dr. Găina sunt de neprețuită valoare. Lucrările de până acuma a-le d-lui Dr. V. Găina ne îndreptățește să sperăm, că mult putem aștepta încă dela D-Sa pe acest teren nebrăzdat încă în literatura teologică română.

O recomandăm cu totă căldura în atențiunea preoților noștri.

Conspectele școlare.

Erem prezent la adunarea învățătorilor unui despărțământ, unde se discuta cu mare foc cestiunea conspectelor școlare. Și s'a vorbit mult, pot să ăic foarte mult. Caracteristic însă e, că pe lângă facerea lor au vorbit foarte puțini, contra însă o parte mare dintre cei prezenți.

Un membru al acestui despărțământ a făcut propunerea, ca învățătorii să fie obligați a face conspect despre întreg materialul predat în decursul anului, având a-să induce în acel conspect și eventualele scăderi și observări constatate în decursul anului școlar. Adecă, după fiecare prelegere, și în fiecare ăi, să se inducă în conspect materialul preles. Er la capătul anului, cu ocaziunea examenului, să se facă un alt conspect, în care e a-să induce numele elevilor, absențiile, precum și sporiul făcut în școlă, exprimat prin calcul general. Propuneri foarte salutare. Nu putem însă înțelega deajuns cauza, ce a putut îndemua partea cea mai mare a celor prezenți, a lua poziție atât de hotărâtă contra acestora. Căci motivele aduse nu se pot lua la nici un cas ca suficiente pentru combaterea lor.

E drept, că necazurile învățătorilor sunt nenumărate, și la cele mai multe nu ei sunt cauza; isvorul lor trebuie căutat în alt loc. Pantru aceea însă nu putem nega, că o parte mare din aceste neajunsuri nu le-ar putea delătura și învățătorii, dacă acesta nisuesce intru delăturarea lor. Căci sunt necazuri și greutăți, cari depinde dela voința învățătorului, ca acestea să fie delăturate, séu dacă nu, în cel mai rău cas, pot fi ușurate.

Ași pricepe omul bine chemarea sa, însemnăză a isprăvi lucrul de jumătate. Prin urmare lucru de căpetenie e, că fiecare să năsuască a fi cât mai desăvârșit în măestria sa. Țr pentru ajungerea acestui scop nu e ertat a cunósce greutăți, ci totul trebuie sacrificat, pentru-că nu numai că facem prin această un serviciu binelui comun, dar tot-odată ne face și nouă inși-ne un mare serviciu. Căci, după cum am dis, ușurința noastră stă în a cunósce și înțelege cât de bine chemarea și datorința noastră. Ușurința această crește proporționat cu înțelegerea materialului de predat, precum și cu modul lui de predare. Țr unde există ușurință, acolo dispar și cele mai multe ne-cazuri. Și o lucrare fără necazuri, e o adevărată plăcere. Țr tot ce se face cu plăcere, nu numai că se face cu ușurință, dar se face tot-odată și bine.

Inmulțirea cunoscințelor necesare pentru școlă se pôte face pe mai multe căi. Una dintre aceste e însă și însemnarea tuturor scăderilor și a avantajilor constatate în decursul prelegerilor. Scăderile le însemnăm, pentru ca să-le încungiurăm pe viitor; Țr lucrurile bune, pentru a-ne folosi de ele în activitatea noastră ulterioară. De aici folosul conspectelor făcute despre predarea materialului de învățământ în decursul unui an de școlă. În fiecare zi, la finea prelegerii, învățătorul însemnă temele, despre cari a preles, precum și eventualele observări, ce ar avea a-le face asupra prelegerii ținute. Țr un conspect de această natură va face cel mai mare serviciu învățătorului; e unul dintre cei mai buni sfetnici ai săi. Acesta, consultându-l, îi va spune, fără să se supere, că unde a greșit în lucrarea sa, ce a fost cauza, de n'a putut preda întreg materialul de învățământ în anul expirat etc. Și spunendu-i-le acestea în mod amicabil, să va ști orienta pe viitor în lucrarea sa, încungiurând greșelile și aplicând lucrurile cele bune.

Nu odată obvine cazul, ba putem dice, că se întâmplă cât de des în unele comune, că învățătorul își părăsesce în decursul prelegerilor stațiunea sa. În astfel de cazuri un conspect de natura celui de sus va face cel mai bun serviciu nu numai școlii, dar și noului învățător. Acesta, pe baza conspectului, va ști lua firul fiecărui obiect de învățământ și astfel va putea continua cu prelegerea fără nici o întrerupere. Ce va face însă în cazul, când ar lipsi din școlă acest conspect? De unde se va ști el orienta despre cele prelese din partea antecesorelui său? Și cât timp va trebui să trecă la mijloc, până se va informa în parte despre cele prelese din răspunsurile elevilor? Și ore în al cui detriment e pierderea această de timp? Deci e evident lucrul, că conspectul de această natură e bun îndreptariu pus în serviciul școlii.

Conspectul, ce e a-să face cu ocaziunea esamenelor, de și e de o valóre mai mică ca cel precedent, totuși își are valórea și însemnătatea sa. Din acest conspect se pôte constata frecuența școlii

lară peste tot, și în parte a fiecărui școlar, precum și progresul făcut în studii. Și constatându-se această, învățătorul e scusat înaintea publicului de eventualele răspunsuri greșite, ce le-ar da unii elevi, cari n'au cercetat școlă regulat, de o parte, Țr de altă parte însuși inspectorul și comisarul de esamene încă se pot orienta la întrebările, ce or avea a-le pune elevilor.

Deci dacă de fapt stă, că ușurarea sarcinii unui învățător deprinde dela modul de pricepere al chemării sale, atunci conspectele școlare fiind un bun mijloc de perfecționare al învățătorului în chemarea și misiunea sa, nu se pot recomanda îndeajuns, pentru a fi îmbrățișate din partea tuturor învățătorilor.

I. Groșorean.

Conferența învățătorilor din prot. Chișineu.

Învățătorii ortodocși din tractul protopresbiterial Chișineu și-au ținut adunarea ambulantă de toamnă pe anul de gestiune școlară: 1899—1900 la 26 Noiembrie v. în localitatea școlii confesionale române gr. or. din opidul Chișineu, (cott. Arad).

La órele 9^{1/2} toți membrii am purces spre 's-ta biserică, unde din partea Reverendissimului Domn Dr. Ioan Trailescu protopresbiter tractual s'a oficiat chemarea Duhului Sânt.

După acest divin serviciu am plecat spre școlă, unde d-l coleg Grigoriu Mladin, după rostirea cu elevii a rugăciunilor obicinuite de dimineață, și-a început prelegerea sa practică conform ordinii obiectelor iserate în ordul órelor.

Fiind cu atențiune la decursul acestei prelegeri nu pot dice alta, decât că spre a sci preda micuților elevi astfeliu de lucrari, pot dice nu prea concrete într'un mod atât de intuitiv și practic, trebuie să dăscălesci cu deceniile. Dl prelegător a indicat în deajuns calea potrivită și naturală prin carea se pôte face ușoră înțelegerea și prin urmare temeinică imprimarea cunoscințelor ce se impun.

Acest învățător prin prestarea prelegerii sale practice cu mititeii săi elevi, a dat dovezi destul de eclatante despre capacitatea și destoinicia sa în ale pedagogiei

În urmarea acestora prelegerea s'a declarat de fórte îndestulitoare.

Mult am aprețiat și disciplina, care pôte servi de model fiecărui învățător!

După dimiterea elevilor dl president I. Volentir prin o vorbire acomodată deschide ședința.

Conform programului urmază apelul nominal — la care răspund 23 inv. deci (fiind numărul membrilor ordinari de 33) — lipsesc 10 dintre cari și-a însinuat scusă basată numai dl Florian Popoviciu din Bichș. (Față de ceilalți 9 cari au lipsit dela adunare nemotivat n'ar fi altă de dis decât, că binevenitul proiect de regulament pentru afacerile

interne ale despărțemintelor a cărui punere în practică s'a decis deja în adunarea generală de estimp, să se aplice cu totă rigórea!)

Afară de membrii ordinari au mai luat parte la adunare concernentul protopop: Revdiss. Domn Dr. Ioan Trailescu, carele prin părintescul seu sfat mult a îndreptat firul discusiunilor pe calea obiectivității; apoi domnii I. Grofșorean și T. Cherechean învățători în Galșa.

Între punctele programului mai ales dóne au fost de o îndoită importanță: a) Dreptul de examinare în examen și b) Desbaterea statutelor înființării societăți mortuare a învățătorilor din diecesă.

Cu referință la punctul prim — după ce au luat parte la discuție membrii: Stana, Dolga, Busea, Boar, Crișianu, Capra — se decide că examinator în examen are să fie învățătorul! Ceea-ce e și fórtă natural, căci cine odată are datorințe trebuie să aibă și drepturi! Și apoi numai acela își póte aroga sie-și un drept, care a și împlinit o datorință órecare!

Relativ la punctul al doilea releviez că, duce-rea în îndeplinire a ideii sulevate — cu puține amandamente — fiecare membru a primit'o de a sa. Onóre și laudă se cuvine inițiatorilor acestei umanitare idei.

La órele 1^{1/2} post-meridiane eshauriându-se tóte punctele din programă, presidentul închide ședința.

A urmat apoi masa comună la restaurantul „Coróna“. Dintre toast — în primul loc — remarc pe cel al Revdiss. Domn Dr. Ioan Trailescu, rostit în sănătaten Prea Sântiei Sale Dlui Episcop diecesan Iosif Goldis, dicénd între altele „... șciind că Prea Sântia Sa e unul din aceia care a dăscălit aprópe 30 ani, putem nutri firma speranță, că va și sci alina durerile învățătorilor...“ Dl Ioan Volentir a toastat pentru dl șef tractual, carele pórtă la inimă cauzele cele mari ale învățământului; învățătorul I. Crișianu a portat un toast în sănătatea învățătorilor încărunțiți în oficiu.

În fine ne-am întors fiecare la ale sale pătrunși fiind tot mai mult de scopul ce-l urmăresc întrunirile nóstre.

B-nul.

„Tatăl nostru“

— Explicare omiletică. —

(Continuare.)

VI. Și ne iartă nouă păcatele nóstre, precum și noi iertăm păcătoșilor nostri.“

Dar simțământul iertării și al împécării ne mai inspiră apoi atât conștiința binecuvântării nóstre pămên-tene, cât și aceea, dela care atárnă și mântuirea sufletului nostru după mórte, căci și Dđeu numai așa va ierta păcatele nóstre, dacă vom ierta și noi păcătoșilor nostri.

Dar cum óre am putea cere dela Dđeu iertare, dela Dđeu părintele tuturor, dacă în inimile nóstre arde focul mâniei și al urei? Cum óre am putea să rugăm pe Dđeu să ne ierte, dacă noi nu ne iertăm unii pe alții, atunci, când știm că mila și iertarea lui Dđeu, atárnă dela simțământele nóstre de iertare reciprocă și dela împécarea nóstră unii cu alții? Să ne aducem aminte în totdeauna când ne rugăm, că viața ne este scurtă și nesigură; să ne aducem aminte, că suntem ómeni cu slăbiciuni — și să póte, că adese-ori chiar inconștiu alunecăm în greșeli și comitem păcate; să ne aducem aminte de điuva judecării, când vom avea trebuință de grația și de îndurarea lui Dđeu, căci dacă vom fi judecați după dreptate, nu vom putea sta înaintea feței lui; iar de vom ierta și noi pe aceia, cari au păcătuit contra nóstră: *Dđeu nu-și va aduce aminte de păcatele nóstre (Isaia 43.23), le va șterge (44.22) și în adéncul mărilor le va ascunde (Mich. 7.19).*

Relativ la iertare, Mântuitorul Christos ne dă un preafumos sfat exprimat în următoarele cuvinte ale Evangheliei dela Matei (II. 23—26): „De-ți-vei aduce darul tđu la altar, și acolo îți vei aduce aminte că fratele tđu are ceva asupra ta, lasă darul tđu acolo înaintea altarului și mergi de te împacă mai întâi cu fratele tđu și apoi vină și adă darul tđu, Împacă-te cu vrăjmașul tđu degrabă, până ești în cale cu dînsul, că nu cumva pârătorul să te dea judecătorului și judecătorul să te dea slugii sale ca să te arunce în temniță.“

Să lucrăm dar întocmai: să desbrăcăm haina grea și urită a mâniei și a urei și să îmbrăcăm haina cea strălucită a iubirei, a iertării și a împécării și cu acesta să umblăm fericiți în căile vieții nóstre până-ce va sosi timpul judecării când fericiții ast-fel vor grăi judecătorului lor: „Iartă-ne Dómnne, căci și noi am iertat păcătoșilor nostri.“ Iar vai va fi acelora, cari ne luând în samă poruncile lui Dđeu, și-au petrecut viața în ură și în cértă și vrăjmașilor lor nu li-au iertat; căci scris este: că „celui ce iubește mult, mult i-se iartă și celui ce iubește mai puțin, mai puțin i-se iartă.“ (Luca 7, 47).

Drept aceea, sórele să nu apună, până-ce nu ne vom împéca în inima și în sufletul nostru cu ceia, cu cari điuva ne-am vrăjmășit, căci nu putem ști de se va mai face điuă și de va mai răsări sórele pentru noi — și atunci, ce grea sórte va aștepta în viața cea de apoi pe aceia, cari sau arătat neîndurați în viața acésta.

Iar de vom ierta păcatele ómenilor, și Dđeul cel ceresc ni-va ierta păcatele nóstre. după cum însuși ne încredințeză când ne învață a ne ruga: „și ne iartă nouă păcatele nóstre, precum și noi iertăm păcătoșilor nostri.“

VII. Și nu ne duce pre noi în ispită, ci ne mântuește de cel réu: căci a ta este împărăția puterea și mărirea.

Aceste cuvinte a-le stei Evanghelii forméză cea din urmă încheietură a rugăciunei Domnești. În următoarele voi eu esplica înțelesul și însemnătatea acestora, cu atât

mai mult că cuvintele sau rugăciunea: „și nu ne duce pre noi în ispită“ adese-ori aduc în confușiune chiar și pe omeni mai pricepuți și cu atât mai virtos pe aceia, cari le rostesc mecanice și fără a se gândi la adevăratul lor înțeles și însemnătate.

*

Esaminând mai de aproape rugăciunea: „și nu ne duce pre noi în ispită“, la prima cugetare ni-să-va părea curiosă rugărea, — căci dór' un Dđeu ne duce la ispite? sau Dl să fie-acela, care trimite asupra noastră spiritul intunecos al vieții? El, părintele îndurării, să ne conducă la rău și să ne arunce în adîncul nefericirii? Atunci teamă și îngrozire trebuie să ne cuprindă chiar și gândindu-ne numai la El.

Dar nu! Departe să fie de noi această gândire, căci Dđeu, după cum chiar la începutul rugăciunii noastre îl chemăm, este *Tatal nostru* prea bun și prea îndurat.

Ce este dară ispita, de care rugăm pe acest prea îndurat părinte ca să ne ferescă? La prima examinare o vedem arătându-ni-se în două forme adecă: ca ispită internă și ca ispită externă. — Ispita internă, consistă în poftele rele și în înclinările omenilor spre păcat și fără de lege.

Decât acestea însă sunt mult mai însemnate ispitele externe s'au cari ne influențază din extern căci adeseori, când nici nu ne gândim la ele deja am și cădut în ispite ce ne vatămă credința și onoarea noastră.

Ast-fel de ispite sau cercări și probe, Dđeu are drept să trimită și să aplice asupra fiilor sei pămînteni, căci acestea sunt focul curățitor al vieții morale și proba caracterelor firme și adevărate.

În urmare ast-fel de ispite sunt necesare pentru măsurarea sau probarea noastră. Începînd dela Mântuitorul Christos toate caracterele celebre și ori-ce virtute întrupată au fost espuse astor fel de ispite sau probe.

(Va urma.)

D I V E R S E.

* **Consistoriul aradan** este convocat prin Prea Sînția Sa D-nul Episcop diecesan *Iosif Goldiș* în ședință plenară pe Vineri în 10/22 Decembre a. c. la 10 ore a. m. — La ordinea zilei vor fi următoarele obiecte: 1) A să lua măsuri pentru restaurarea corporațiilor în parochii și protopresbiterate pe noul period ce să va începe cu Ianuarie 1900 2. Denumirea comisariului pentru conducerea alegerii de protopresbiter în tractul Belințului. 3. Luarea măsurilor pentru notificarea schimbării valutei în corone. 4. Alte obiecte.

* **Asociațiunea** din Sibiiu în ședința comitetului său din 7 Dec. n. a. c. a pertractat unele obiecte importante, anume, s'a votat definitiv proiectul pentru noua arondare a despărțimintelor și inactivarea acelor despărțiminte, cari s'au creat de nou, designându-se delegați, cari se convăce ședințele de organizare. Astfel de

delegați sau designat pentru cercul Branului Dl Ioan cav. de Pușcariu, pentru cercul Merceurei, protopopul Ioan Droc. cercul Treiscaune prof. Ardreiu Bârsan, cercul Toracului. protop. Paul Miulescu, cercul Lipovei protop. Voicu Hamsea, cercul Orade, adv. Nicolae Zigre etc. Până acuma funcționează în ordine 34 despărțiminte, afară de al Albei-Iuliei, unde lucrurile stagnează total.

Ministrul a încuviințat textul losurilor ce se emit în favorul casei naționale și pe baza acésta Asociațiunea a încheiat contract cu firma Bachruch din Bpesta pentru obiectele-căștiguri, cari le va lua în primire în numele Asociațiunii Dl deputat distal George de Serb, ér institutul „Albina“ împreună cu Dl vicepreș. Dr. Ilarion Pușcariu, vor garanta pentru prețul obiectelor până la suma de 25.000 cor. Sperăm, că losurile în curînd vor fi pu-se în circulațiune. Remâne numai ca publicul nostru se imbrățișeze cu totă căldura, acésta întreprindere națională, mai ales că și căștigurile principale sunt obiecte de mare valoare. Obiectele vor fi transportate la timpul său la Sibiiu, unde vor fi și expuse.

Pentru bibliotecile poporale comitetul central a instituit anume o comisiune, care se alegă cărțile cele mai folositoare pentru popor. Comisiunea a și recomandat vr'o 500 piese, care se vor publica în organul Asociațiunii.

* **Dar pe sama s-tei bistrici.** Credincioșii noștri din comuna Ch.-Apateu Teodor Ciora și Petru Pantea din simț de pietate creștină au dăruit pe sama st-ei noastre bisericii din numita comună un întreg ornat preotesc în valoare de peste 50 fl. v. a. carele în Dumineca trecută au fost sfințit și predat destinațiunii. — În numele comunei bisericesti vin și pe acésta cale a esprima donatorilor mulțăminta cea mai profundă. Ch.-Apateu în 29 Novembre v. 1899. Mihail Drimba paroch gr. or.

* **Bibliografie.** În editura librării ei N. I. Ciurcu în Brașov a apărut următoarele cărți:

Nr. 7 din Biblioteca teatrală edată de societatea pentru crearea unui fond de teatru român: *Unde dai și unde crapă* comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar localisată de Iuliu Popescu. Proprietatea librării N. I. Ciurcu. Prețul 25 cr. v. a. — *Doine și strigături* de dragoste adunate în cătănie de Toma Călbază suboficer c și r.

* **Apel** Reuniunea învățătorilor români dela școalele confesionale din diecesa Caransebeșului în adunarea sa generală, ținută la Orșova, a decis edarea unei foi, ca organ al Reuniunii, în care, afară de lucrări din sfera pedagogiei, să se publice și comenteze toate legile, ordinațiunile și regulamentele referitoare la învățători și școlă.

Comitetul central în ședința sa din 30 Octomvre a. c., după o dezbateră serioasă, a aflat, că edarea unei astfel de foi este neapărat de lipsă pentru învățătorii noștri și a decis, ca foia se apară începînd de la 1 Ianuarie 1900 sub direcțiunea Dlui Dr. Petru Ionescu, profesor la institutul pedagogic în Caransebeș, și a unui comitet de redacție

constătoriu din domnii învățatori : Traian Lința, Ioan Marcu, Traian Hențu, Ioan Vidu, George Jian, George Dragoescu, Nicolae Băiaș, George Joandrea, Constantin Liuba, Ioan Ciurciu, Iosif Velcean, Romul Ancușa, George Cătană, Petru Bandu, Ioan Caba.

Foia va aparé în Caransebeș în fie-care lună și va consta pe un an 2 corone. Având însă în vedere, că Reuniunea nu dispune de un fond așa de mare, ca se pótă tipări foia pe spesele ei, s'a aflat comitetul central necesitat a lua concludul, ca numita foie se apară numai în casul, dacă se vor putea acoperi tóte spesele din abonamente.

Fiind incredințați, că și on. DVóstră sunteți convinși de necesitatea unei foi pentru apărarea intereselor învățătorilor români, ne permitem a ne adresa cu rugarea, se binevoiți a ne sprijini în întreprinderea noastră prin abonarea foii, în care cas Vă rugăm, ca cel târziu până la 10 Decembrie st. v. a. c. se binevoiți a ni trimite abonamentul pe un an, ca să ne putem orienta cu privire la abonenți, căci conform concludului comitetului central, numai așa vom începe cu edarea foii, dacă se vor anunța des-tui abonenți.

Abonamentele binevoiți a le trimite la adresa Dlui Nicolae Velcu, învățatoriu în Caransebeș.

Din ședința comitetului central ținută în Timișoara la 30 Decembrie v. 1899. Traian Lința, vicepreședinte, Ioan Marcu, notariu general.

* Răspuns red. Tinérului preot: Intrebarea D-Tale am comunicat-o păr. G. Indată-ce vom primi răspuns, îl vom comunica.

Rugăm pe P. T. D-ni cari sunt în restanță cu abonamentul la foia „Biserica și Școala“ pre an. curent 1899 să binevoiască a se grăbi cu achitarea.

Administrațiunea
tipografiei diecesane.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parochiei vacante de cl. III din comuna Petiș, protopresbiteratul Lipovei, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foia „Biserica și Școala.“

Emolumentele împreunate cu acéstă parochiă sunt :
1) Una sesie parochială cu un venit anual de 198 corone. 2) Un plaț parochial cu un venit anual de 6 cor. 3) Birul preoțesc 50 măsurii bucate în natură, compute în bani în 100 corone și stolele usuate cu un venit anual de 50 corone. Pre lângă aceste emolumente, vine a-se computa și întregirea dotațiunei sperată dela stat, pre basa fasiunei subscernute pre calea superiorității bisericeii.

Doritorii de a ocupa acéstă parochiă, se aviséză a-și subscerne recursurile lor instruate conform Regulamentului pentru parochii, până la terminul susindicat P. T. Dlui protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa-Temes.-m.) precum și a se presenta în vr'o Duminecă ori sêrbătoare

în s-ta biserică din Petiș, pentru a-și arăta dăsteritatea în cele rituale.

Petiș, în 24 Octomvre, (5 Noemvre).

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine : VOICU HAMSEA, m. p. prot.

—□—

Pentru întregirea definitivă a postului învățătorese dela școala gr. or. română din comuna Arăneag în protopresbiteratul Vilagoș se escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de 16/28 Ianuaru 1900 pre lângă următoarele emolumente.

1. În bani gata 120 fl. v. a.; 2. 1/2 sesiune de pământ arător prețuit în 140 fl.; 3. 32 metri cubici lemne de foc pentru învățator prețuit în 40 fl.; 4. dela inmormântări unde va fi poftit câte 50 cr.

Doritorii de a ocupa acest post se-și ajusteze recursurile cu documentele recerute prescise de statutul organic și adresate comitetului parochial din Arăneag se le suscérna Prea On. Dn. protopresbiter și inspector școlar în Vilagoș până în 14/26 Ianuaru 1900, căci cele intrate mai târziu nu se vor lua în considrare.

Recurenții cu calificațiune mai bună vor fi preferiți. Recurenții până la alegere se se presinte vâșș și biserică în vre-o Duminecă ori sêrbătoare pentru a-și arăta dăsteritatea în tipic și cântare, având densusul a fi și Cantor. Arăneag, 14/26 Novembre 1899. Comitetul parochial

În conțelegere cu mine : GEORGIU POPOVICI, m. p., protopresbiter.

—□—

Consistoriu gr. or. român din Arad, ofere, din fundațiunea „Simeon Iosif Popovici Paffy“, un stipendiu de 120 fl. „unui tiner, student, din familia Popa din Buteni, respective unui fiu al preotului gr. or. român din Buteni“ dacă petentele va dovedi :

a) cu estras de botez, că este român gr. or. ;

b) cu atestat de paupertate, că este sărac ;

c) cu atestat dela comuna politică, vidimat și de protopresbiterul tractual, că aparține la una din familiile indicate mai sus.

Afară de aceste atestate, va produce testimoniu școlar din anul școlar espirat, atestat medical și în fine atestat de moralitate.

Recursurile astfel ajustate, sunt a se adresa Consistorului arădar, cel mult până la 3/15 Decembre a. c. Arad, din șed. cons. dela 10/22 Novembre 1899.

Iosif Goldiș, m. p.

Episcop.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pe basa planului și preliminarului aprobat de Ven. Consistoriu Nr. 3584 dto 23 Iuniu 1899, se escrie concurs de licitație minuendă pentru edificarea din lemn a bisericeii ortodoxe din comuna Vasóia, tractul Butenilor, comitatul Aradului, care se va ținea la 12/24 Decembre în școala din loc.

Prețul esclămării este 3033 fl. 32 cr. v. a.

Planul, preliminarul și condițiile se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Din ședința comitetului parochial ținută în Vasóia la 14 Novembre v. 1899.

Stefan Stan, m. p.,
preot. president.

Teodor Hulbér, m. p.,
notariu.

—□—